Contemporan cu fluturii, cu Dumnezeu și cu Marcus Aurelius

Cosmin CIOTLOȘ

Universitatea din București, Facultatea de Litere
University of Bucharest, Faculty of Letters
Personal e-mail: cosminciotlos@gmail.com

A Contemporary Of Butterflies, God And Marcus Aurelius

Although Romulus Bucur proves to be an influential figure in the most recent Romanian poetry trends, he has been drawing a peculiar type of critique throughout his thirty-five years of career. Some of the important literary historians (Manolescu, Zaciu, Negrici) have simply forgotten him in their syntheses, some (Simion, Martin, Cistelecan) have only settled for dealing with his work by means of singular interventions, in a categorical and descriptive manner, without following through the author's overall path. This unfair situation would have probably continued if Bucur wouldn't have published, in 2015, two books that trigger the effect of a geniune electric shock: *The Art of War*, an anthology with all the coordinates for it to be regarded as masterpiece, and automonography *Opus Caementicium*, where he explains (following the line that began with Poe, further used by Eliot and Pound) his reference system and poetic preferences. With suggestions from the latter book as a startpoint, the current essay offers a plausible and functional model of understanding the poetry of Romulus Bucur as a continuum novel, where, almost like in David Mitchell's book, *Cloud Atlas*, the hero (soaked in musical and literary culture) stays true to himself, while also changing his age, epoque, temper and even his state of matter.

Keywords: the history of Romanian poetry, 80s generation, Romulus Bucur, cultural quote, intertext, projective verse, Mircea Cărtărescu, Alexandru Mușina

2015 este, pentru Romulus Bucur, un an procopian: oficial, *coram populo*, el publică un volum de versuri, *Arta războiului*, în parte antologic, în parte inedit (prin ciclul omonim), care avea să deschidă ochii câtorva cronicari de prim-plan și de certă bună-credință[1] asupra acestui poet excepțional, îndeobște neglijat de istorii și de dicționare; aproape simultan, nu mai puțin oficial (de vreme ce a apărut la o editură universitară, acreditată CNCS), dar, în tot cazul, sensibil surdinat, Bucur dă la tipar o altă carte, o scurtă colecție de eseuri care echivalează cu o *istorie secretă* profund particulară. Iar asta nu atât pentru că a rămas, până azi, necunoscută și nefrecventată[2], cât mai cu seamă din motive compoziționale: ca formulă intimă, *Opus Caementicium*[3] se situează undeva între gluma savantă și depoziția lirică, fiind într-un singur cuvânt (insuficient, ce-i drept) o automicromonografie. Convins, pe urmele lui Harold Bloom, că există o „anxietate a influenței" de care orice autor trebuie să dea seama la un moment dat, Romulus Bucur își enumeră datoriile față de predecesorii decisivi în formarea lui (e.e. cummings, Ezra Pound, T.S. Eliot, Wallace Stevens, Gellu Naum, Geo Dumitrescu, Ion Caraion, Ghiorghios Seferis, Constantinos Kavafis ș.a.), își trasează, cu afectată detașare, liniile de forță ale originalității, își rememorează în amănunt prieteniile constructive și polemizează, când e cazul, cu lecturile *reçues* de care au avut parte cărțile sale. Exercițiul, în

esență enigmistic, e pasionant. Dar, mai presus de el și de datele pe care le revelează, *Opus Caementicium* oferă câteva implicații globale extrem de fertile.

E vorba, în primul rând, de *modificarea reliefului* unui teritoriu stabil sau, oricum, stabilizat în cele aproape patru decenii de comentariu (mai mult sau mai puțin) susținut. Indiferent că s-au numit Manolescu, Simion, Martin, Lefter, Grigurcu, Bodiu sau Cistelecan, criticii au accentuat, consensual, anumiți invarianți ai poeziei lui Romulus Bucur, descriind-o în genere drept cotidiană, biografică, austeră, ironică ș.a.m.d. Oricum, o „scriitură mică", așa cum spunea chiar unul dintre aceștia (trimițând, poate involuntar, la acel *mit einer kleinen Hand* prin care Gottfried Benn portretiza muzica lui Chopin). Lucruri care țin de evidență. Nu incorecte, dar, cel puțin din punctul de vedere al celui în cauză, supradimensionate. E de urmărit, în acest sens, reacția indiferent-mirată pe care i-o provoacă, într-un interviu mai vechi (din 2002), invocarea unei asemenea etichete:

> Nu-mi dau seama cât de frecvent a fost atașată formula „poezia cotidianului" poeziei mele, deși trebuie să recunosc că mi se pare adecvată. Din câte îmi amintesc, cel care a lansat-o (și teoretizat-o) a fost Alexandru Mușina. E drept, am practicat o astfel de poezie și înainte de eseul său (sau de corespondența noastră pe teme literare). Cred că, în primul rând, vine dintr-o profundă neîncredere in metafizică, căreia îi este preferată fizica. În locul abstracției, în locul poeziei la scrierea căreia autorul participă numai de la gât în sus, este preferată o poezie a întregii ființe, o poezie a concretului, care, mai mult decât să dea răspunsuri, preferă să pună întrebări. Sau să lase deschisă poarta pentru mai multe răspunsuri. Și existența noastră de aici și acum, prezența noastră nemijlocită în lume mi se par destul de importante pentru a fi un punct de pornire pentru poezie[4]

N-o respinge, cum nu respinge, în general, nici alte alegații devenite curente. Dar n-o consideră prioritară ori, măcar, definitorie în ceea ce-l privește. Pentru Romulus Bucur, poezia *lui Romulus Bucur* ilustrează substanțial trei straturi, trei niveluri de consistență, succedându-se în cascadă și intensificându-se prin contact: mai întâi, restabilirea echilibrului dintre dimensiunea strict lingvistică și cea sonoră a scrisului, obținută, aceasta, prin efecte muzicale explicite sau difuze; urmează citatul cultural, convocat programatic și abundent pentru a ambreia o sensibilitate cu contur propriu; în sfârșit de aici, din spuma aceasta, se naște, ca un corolar necesar (deci nu ca o instanță prealabilă), așa-zisul protagonist al poemelor, a cărui identitate rămâne una fluidă:

> Treptat, apare o anumită trăsătură comună: eul poetic devine un personaj de genul Allie McBeal sau Winnie the Pooh, cântându-și mental un cântecel de încurajare (sau ascultându-l pe un walkman sau mp3 player), în timp ce se plimbă pe stradă, privește vitrinele magazinelor, oamenii, reclamele, eventual mâncând un sandviș și / sau bând o Coca-Cola. Pe scurt, aspect exterior al lumii urbane contemporane; interiorul nu pare să conteze, astfel că muzica pe care o ascultă acești oameni devine extrem de importantă[5]

Citite așa, piesele lui pot fi raportate mai degrabă la Mircea Cărtărescu, cel din *Regele Soare*, să zicem, sau din *Fata de la instrumente muzicale*, decât, cum s-a făcut adesea, la tăiosul, ancombrantul și hiperlucidul Alexandru Mușina. Dar mărturia aceasta e prețioasă, repet, nu atât prin ce spune, cât prin ce realizează: ea arată că descrierea poeziei lui Bucur poate fi trasată altfel, nici măcar prin inversarea dagherotipică a unor trăsături (ar fi fost facil și neserios ca minimalistul autor al *Cântecel$_{(e)}$*-lor să se pretindă, în răspăr, un maximalist tenace), ci, pur și simplu, prin amplificarea unor caracteristici în mod normal inaparente.

A doua implicație majoră pe care *Opus Caementicium* o înlesnește ține de ceea ce s-ar putea numi *etimologia creativității*. Că Romulus Bucur „folosește frecvent aluzia livrescă, trimiterea sau colajul discret al câte unui vers, al câte unei sintagme"[6] s-a observat de mult. Unii critici, înșelați de jocul bibliografic, i-au atribuit chiar filiații fanteziste, invocându-l, de pildă, printre posibilii maeștri pe Mazilescu[7]. Ce nu s-a sesizat e că raporturile poetului cu tradiția literară sunt infinit mai complicate decât lasă să se vadă simplul dialog intertextual. Căci, dacă un vers ca „o viață măsurată în borcane de nes", din volumul *O seamă de personaje secundare*[8], poate fi lesne decodat ca un *remix* după *Prufrock*-ul lui Eliot („I have measured my life with coffee spoons"), e totuși improbabil ca anumitor deprinderi prozodice colaterale sau anumitor culise afective, cineva, vreodată, să le fi revendicat originea. Cui să-i fi trecut prin minte că recursul frecvent la parantezele-tampon ar reprezenta o reverență față de cummings? Cum să-și fi dat cineva seama că o imagine care trimite la un poem al lui Mircea Dinescu, *Baladă veselă pentru tristețea celui plecat la oaste*, a fost ocazionată de o ședătoare literară de la Fetești, la care viitori studenți și cenacliști (Bucur însuși, Mircea Cărtărescu, Cristian Teodorescu) au asistat din public? Sau că un haiku din *Greutatea cernelii pe hârtie* a fost scris (autorul e cât se poate de exact) într-o duminică, în timpul unui concert pentru pian și orchestră de Rahmaninov:

> lupi pe zăpadă
> și clopote
> în depărtare[9]

Cea mai intensivă decopertare vizează, totuși, ciclul *Arta războiului* din volumul sus-pomenit. E vorba, pe scurt, despre o serie de reflecții, majoritar amare, ale unui soldat roman care pare a flana prin întreaga istorie militară a Imperiului. Uneori e legionar activ, și relatarea lui e una în timp real, de pe front, alteori pare un *veteranus* care se adaptează cu greu la rigorile vieții tihnite de agricultor. Sunt, în totului tot, paisprezece asemenea ipostaze, plus altele cincisprezece, deocamdată nepublicate (dar accesibile pe pagina de *Facebook* a autorului). Era, desigur, de bănuit că o asemenea imersiune în istorie nu putea fi, cultural vorbind, rezultatul unei dispoziții genuine sau exclusiv inspirate. Și totuși, bogăția surselor (așa cum le restituie Bucur în *Opus Caementicium*) e impresionantă. Nici de data aceasta nu e vorba de juxte propriu-zise, de citate sub camuflaj. Sunt mai degrabă afinități tacite pe care poetul le transcrie cu sistemă academică, dispunându-le alfabetic și indicând, în situațiile controversabile, caracterul vag al influenței printr-o rețea de bemoli și tilde. Capitolul, care însumează patru pagini și jumătate, e în sine o mică piesă de rezistență a prozei confesive. În rezumat, există, în magma *Artei războiului*, un amestec de document apocrif ori vulgarizator (romane istorice de duzină, serialele HBO etc.), de referințe muzicale (Buffy Sainte-Marie, cu *Universal Soldier*, Dire Straits, cu *Brother in Arms* sau John Tams, cu *Over the Hills and Far Away*) și, firește, de multă, foarte multă poezie. Din literatura română, Romulus Bucur îi reține pe Coșbuc și pe Camil Petrescu, cel din poemele cazone. Nu, deci, pe Bolintineanu, pe Alecsandri sau pe Eminescu, prea exaltat, acesta din urmă, în trasarea antitezei dintre trecut și prezent. Lista adaugă în regim alert nu mai puțin de treisprezece nume, detaliate uneori aproape infrapaginal: Robert Browning, Catullus (*XCIV, CXIV, CXV*), Zbigniew Herbert, Eugen Jebeleanu (*Hannibal*), Hölderlin, Kavafis (evident, cu *Aristobul*, *Așteptându-i pe barbari*, *Cei care au luptat pentru liga aheană*, *Cezarion*, *Cât poți*, *Demarat* ș.a.), Slavko Mihalić, Pound (evident, iarăși), Seferis (previzibil), Verlaine (*Langueur*), Berryman (destul de neașteptat) și, în fine, Romulus Bucur însuși, ilustrat prin câteva din poeme anterioare lui 2015, câteva datând chiar din anii '80[10].

Această acoladă finală, mai serioasă decât ar putea părea, ascunde a treia implicație forte pe care *Opus Caementicium* o provoacă. Și anume, statutul de *continuum maleabil* pe care, probabil inconștient, Romulus Bucur îl conferă paginilor sale (chiar celor tipărite, deci mai greu de supus unor asemenea proceduri de suprascriere). Sunt numeroase, aici, locurile în care sentimentul definitivului e suspendat prin adnotări și revizii ulterioare. De pildă, referindu-se la Kavafis, el simte nevoia de a reveni cu un *post scriptum* suscitat de descoperirea, între timp, a lui Jovan Hristić, ca o nouă confirmare a longevității formulei poetului grec[11]. Sau, altundeva, justificându-și fascinația față de Orient (alimentată de contactul cu artele marțiale), Bucur glosează un „acum" din text printr-o notă de subsol triplu etajată:

> 1987, cred (notă din 1998); între timp, m-am apucat de *wushu*, mi-am dat o serie de grade în *taijiquan* etc. (notă mai nouă, de prin 2014)[12]

Nu altul e, s-o spunem, tratamentul pe care-l aplică propriilor sale poeme. Destule dintre ele au parte de *sequels* mai mult sau mai puțin transparente. Un exemplu, deja amintit, e cel al *Artei războiului*, grupaj amfibiu, aflat încă *in progress* în subteranele rețelelor virtuale. I se poate adăuga, mai subtil, completarea modularului *Translation Workshop* (din *Dragoste & Bravură*) cu un apendice târziu, încă nereluat în volum:

> dragostea vine pe trotinetă și poartă ochelari nu că
> n-ar vedea bine dar îi place ei să se dea intelectuală
> să nu poată fi acuzată că e doar un pretext pentru
> sex pentru
> o tulburare a cărnii adică sau având grijă de ochi
> să se spună că nu e (încă) oarbă niciodată nu se
> îmbracă bine
> știe că oricum apreciezi mai mult femeile
> dezbrăcate e semi-virgină & semi-frumoasă
> de aceea cumva încearcă să se facă mică
> și e înduioșătoare
> în agitația ei patetică
> ea vine pe trotinetă și când
> vrei s-o îmbrățișezi ca pe una
> pe care n-ai mai văzut-o de mult
> s-o întrebi ce mai face s-o inviți
> la o cafea
> vezi doar o trotinetă rezemată de zid[13]

Recapitulând, *Opus Caementicium* oferă, printre rânduri, câteva sugestii fecunde pentru o redefinire funcțională a temperamentului literar al lui Romulus Bucur. Acestea vizează, în ordine, sistemul de priorități (în linii mari, altul decât cel pe care l-a scos în evidență examenul critic), caracterul deliberat abundent al aluziei culturale, care e mai degrabă un generator de sens decât un ornament retoric complice, de tip *captatio* și, în sfârșit, instinctul nedisimulat al proiectului integrator (cu consecințe multiple, de la aerul sinestezic al fiecărui poem în parte[14] până la somatica operei, care pune în act o continuitate fără contiguitate). Prin prisma acestor observații, să notăm că, în întregul ei contur, opera lui Romulus Bucur are alura unui roman dezvoltat, scris pe mai multe voci și convocând mai multe niveluri, dar conservându-și personajele în felul în care o face, să zicem, *Atlasul norilor* al lui David Mitchell. De aici, amenda pe care i-aș face-o lui Al. Cistelecan. Abia adunându-și

bilanțier toate volumele, nota malițios-amical criticul, Bucur ar fi reușit să închege, cantitativ, conținutul unei cărți de poezie cumsecade[15]. În fapt, cele aproape 400 de pagini cât însumează toate plachetele, plus ineditele, plus poemele aflate încă în șantier, joacă simbolic „în altă ligă", caracterizată de suflul larg al epopeii sau al romanului *en miettes*. Faptul nu e neobișnuit și precedente există: în fond, despre Eminescu s-a spus (Mircea Scarlat, reluat de Paul Cornea[16]) că laboratorul său liric ar fi fost subîntins de un uriaș și latent pat germinativ dramatic.

Cum arată marea narațiune lui Romulus Bucur și care e multiversul pe care-l acoperă ea se poate deduce plecând de la grupajul deja invocat, *Arta războiului*, adevărat nod EDK al tuturor firelor roșii de dinaintea lui și de după el. Impresia acută a morții ca afacere personală, de exemplu, de regăsit în mai multe poeme (ca *IV*, *IX*, *XI* sau *XIV*) poate trece drept corelativ imediat numeroasele pierderi pe care, de la Nedelciu începând (și continuând cu Mariana Marin, Ion Stratan, Alexandru Mușina, Traian T. Coșovei ș.a.) generația optzeci le-a suferit prematur, sub ochii tot mai nedumeriți ai celor rămași în viață. Atribuite, cum spuneam, unui supus al Imperiului, aceste secvențe sunt, în esență, niște elegii tonice:

te-ai hotărât: nu vrei
să fii un bătrân cerșind importanță
cu poveștile în care apare ca personaj principal
(sau secundar ...tot aia)
ești un barbar recrutat la marginea imperiului.
suspect
prin definiție
numele oricum n-o să înșele pe nimeni
tovarășii – căzuți în lupte și pentru ei (și restul
lumii de altfel)
nu contează dacă în mari bătălii sau în mărunte
hărțuieli
de frontieră ..cineva le-a luat locul umăr lângă
umăr
cu tine
o să cazi și tu
sau o să mori de bătrânețe în vreo colonie ..fără
cimitir
un poem un vers
o lance înfiptă-ntr-un cur
gan[17]

Gradul militar, ADN-ul (nu întotdeauna pur latial), *cognomenul* și chiar data nașterii acestui soldat sunt incerte. Sigur e doar că-l cheamă Romulus și că amplitudinea sensibilității lui excedă cele câteva secole de dominație romană. Până într-acolo încât, în ultimă instanță, el ar putea contrasemna și poeme mai puțin arhaice, ca *să speli vasele la șase dimineața*, *de morte poetae* sau *Umbra lui Bodiu. La facultate*:

m-am întors acasă și ne-am întâlnit pe stradă a
rămas să-l sun
să ne întâlnim și să stăm de povești am tot amânat
era august
ca acum până într-o zi am auzit că a murit. infarct
asta după ce
jucase tenis la țtrand era tânăr treizeci și ceva și
cică mai făcuse
în ziua aia câteva preinfarcturi
la facultate pe culoar lângă ușa sălii
tp8 (sau sala gheorghe crăciun că veni vorba) e
poza lui andrei
cu o panglică neagră. uneori arde o lumânare
lângă ea[18]

E un discurs care reactivează acut timbrul lui John Berryman dintr-un cunoscut *Dream Song* al său, 224, *Eighty*:

Lonely in his great age, Henry's old friend
leaned on his burning cane while hís old friend
was hymnéd out of living.
The Abbey rang with sound. Pound white as snow
bowed to them with his thoughts—it's hard to
know them though
for the old man sang no word.

Dry, ripe with pain, busy with loss, let's guess.
Gone. Gone them wine-meetings, gone green
grasses
of the picnics of rising youth.
Gone all slowly. Stately, not as the tongue
worries the loose tooth, wits as strong as young,
only the albino body failing[19],

în marginea înmormântării lui T.S. Eliot, vegheat taciturn de marele său prieten, Ezra Pound. Același Pound care pentru Romulus Bucur figurează în primul cer al maeștrilor și căruia i se datorează, poate, apetența pentru micile trucuri de traductologie postișă și anacronică în care *Arta războiului* campează de câteva ori. Cartea stă, de altfel, sub un moto extras din folclorul optzecist al inepuizabilului Ion Stratan: *venit mors velociter* e echivalat prin „moartea vine pe bicicletă". Ceva mai încolo, la p. 57, titlul *de morte poetae* are, în subsol, o lecțiune chinologic amară: „despre moartea unei potăi". De altfel, mai toate latinismele reconvertite de aici pot fi puse în legătură cu lecția de *update* emoțional care e *Homage to Sextus Propertius.* La Romulus Bucur, dubletul VIRTUS et DISCIPLINA e doar un eufemism demagogic pentru mai realistul (sub raport politic) *delațiune & felațiune*, în vreme ce, altundeva, competiția dintre sonoritate și semantică duce, în numai câteva versuri, la efecte savuroase:

pretorienii
își văd și ei de treaba lor
amicul Dexter & amicul Sinister
se ceartă despre toate astea cu o cupă de vin
pe masă între ei ..apoi o iau pe Mentula
de mână și dispar tustrei[20]

Aflat, poate, în solda unui imperator scelerat și corupt, sau, și mai probabil, a înțeleptului Marcus Aurelius, acest Romulus e totodată, cum spune Blaga, „contemporan cu fluturii, cu Dumnezeu". Trăiește intens și magnanim, survolând epocile și smulgând din ele aleatoriu câte o mostră de prezent. Raporturile lui cu lumea rezidă din defectul profesional: sunt contondente și belicoase, dar admit fraternizarea sub steag. Marota aceasta cazonă, parte și ea din marele *epos*, are, la Bucur, origini la fel de vechi, datând din anii începuturilor[21]. Când poetul deja colecționează amintiri cu răcani și cu teriști, în știutele *Literatură, viață* sau *Grădina potecilor ce se bifurcă*:

În zori am intrat la arest
(era duminică și peste noapte
fusesem caporal de schimb)
fruntașul nencescu
mă aștepta la post cu nervii
în pioneze culcat pe șubă
îmi bag piciorul nici în permisie
nu-mi dă drumu' deși mi-a promis
și nu pleca poate fac vreo prostie
am arma încărcată[22]

Tot o cazarmă, în definitiv, e și căminul studențesc în care camerele insalubre devin separeuri de lux, calm și voluptate ale Cenaclului de Luni. Iar Romulus Bucur e printre cei dintâi care edifică (în grupajul din *Cinci*) o mitologie a acestei comunități:

proaspăt sosit în București
în căminul 6 martie
am fost întâmpinat
de un vlăjgan dubios
cu plete și mustăți
ce mi s-a recomandat ion
spre seară l-am găsit
făcându-l idiot
pe un tip lungit
în patul de alături
care citea hemingway și
nu-i dădea atenție
(ușor intimidat am aflat că erau poeți)[23]

Scena, memorabilă și tocmai de aceea frecvent citată, poate fi pusă în oglindă cu acelea pe care le transcrie (la propriu, dacă e să admitem convenția) un alt protagonist al poemului, Daniel Pișcu în târziul său *Cel mai mare roman al tuturor timpurilor*:

> Nino Stratan dansează, mimează un striptease, după o melodie dată la difuzor. Romy Bucur se luptă cu valizele sale, încercând să le așeze deasupra dulapului. Stratan afirmă că așa cum e, cu părul lins, Romy seamănă cu un spân cu iatagan. Romy îl «amenință» cu o sfoară, o să-l sugrume, chipurile! Urmează cele mai teribile scene din viața de căminist. Nu cred că pot a le descrie. Romy deghizat în musulman, brahman și creștin, cu privire de gâde. Romy travestit în ucigaș plătit[24]

Ca și pentru Mircea Cărtărescu, pentru Romulus Bucur această tinerețe legendară e un rezervor afectiv prețios. Cei care, acum, aleargă pe holurile facultății și călătoresc în provincie la festivaluri de poezie, adică *fermecătorii inocenți* (cum îi supranumește într-un poem din vremea debutului), sunt aceiași care, peste ani, în *Arta războiului*, vor avea de făcut față, umăr la umăr, atacurilor barbare:

formăm testudo. inevitabil unul doi sau mai mulți
tot vor cădea la urma urmei nimeni
nu-i nemuritor .pe unii haruspicii deja i-au
proclamat
eroi[25]

Celălalt, inamicul, străinul (fie el scit, sarmat, roxolan sau bastarn[26]) este, pe acest palier strict literar, reprezentat de gregaritatea boemă, mediocră și gureșă, incarnată în profilul „bardului județean", pe care Bucur îl abhoră din avanposturi, de la prima sa carte, cu care se va răfui nominal-conciliant mai încolo, în 2009, în *școala ardeleană*:

constă s-ar zice din flăcăi ce-au supt
la țâța almei mater napocensis
trecuți firește pe la *echinox*
pe mulți îi cunoști cu unii ești
prieten chiar deși încă detești
orașul[27]

și căruia îi va da o corozivă lovitură de grație și într-un poem încă netipărit din *Arta războiului*:

Kokalarides aedul care își încoardă
lira ca Apolo
& mușchii precum Hercule
ce a venit la noi în urbe
spre-a se-nfrunta cu bardul Meltenix

pariurile deja au urcat la cer
(eheu sugaces Postume Postume labuntur anni)

putem avea surprize totuși căci de-asemenea

de față sunt poeții Labagistes și cu Labatristes

Șarja aceasta, alunecând din ludic în lubric și înapoi, pare o replică dintr-un virtual dialog cu incomodul[28] *libellus* al lui Alexandru Mușina, *Personae* (2001). Și tot ca o replică la Mușina poate fi citită, la rigoare, însăși ideea plonjonului din realitatea cea mai reală într-un cotidian vechi de două milenii. Într-un *addentum* la volumul *Scrisorile unui geniu balnear*, acesta plasează o fantasmagoric lucidă intervenție pe tema limbii oficiale a Uniunii Europene, care, în viziunea lui, ar trebui să fie latina[29]. Argumentele sunt mitraliate cu elocință, de la obligativitatea unui idiom unic (care nu poate fi cel britanic, măcar pentru a evita modelul nord-american) până la detalii ce țin de longevivul prestigiu teologic și administrativ. Cel mai tușant, însă, trebuie să fi fost, pentru Romulus Bucur, acela că o:

> limbă *nouă* naște un *nou avânt, un nou ethos*, e baza unei noi conștiințe europene, a viitoarei, necesarei (dacă nu vrem să rămânem de căruță) *națiuni europene.* Trendul e clar: în marile jocuri ale globalizării, vor rămâne câteva *națiuni majore* (unele relativ recente: vezi India sau Indonezia, cu a ei bahasa indonesia). Dragă mi-e cultura franceză, dragă și cea germană sau italiană, dar – se vede cu ochiul liber – timpul gloriei lor universale a apus[30]

Din simplul motiv că reverberează mai curând artistic decât instituțional, fiind aproape sinonim cu imperativul poundian al lui *make it new.* De altfel, recenzând cartea, Bucur se oprește doar la acest epilog, de care, nefiind întru totul convins, pare să se simtă atașat. Dovadă, concluzia, care are toate datele unui acord:

> Să revenim la latină – cândva, prin anii ’80, din nostalgie, din complexe culturale, habar n-am, m-am hotărât să-mi reîmprospătez latina (câtă mai rămăsese după patru ani în liceu și vreo doi în facultate). Drept care mi-am luat un manual de liceu, semnat de regretatul I. Fischer, l-am deschis și l-am închis la loc. Pentru că în prefață scria, negru pe alb, că scopul manualului nu era învățarea limbii latine cu intenția de a o folosi ca instrument de comunicare, ci doar pentru a putea descifra un text. Adică, mi-am zis eu, dacă profesioniștii o privesc ca pe o limbă moartă, ce rost are să-mi mai pierd vremea cu ea? Vestea bună: există o trupă de rap în Germania care cântă în latină. Îi cheamă *ista. Harry Potter* și *Winnie the Pooh* există și în traducere latină. Cine știe, poate că ai dreptate...[31]

De fapt, s-ar zice că, odată cu jovialele speculații ale lui Mușina, resemnatul Romulus Bucur se trezește el însuși din amorțire. Iar cercetările pe cont propriu îi aduc nesperate satisfacții personale. Nu e el cel care, în *Literatură, viață*, se ipostaziase în Sir Pooh de Bear[32], agățându-se de imaginea aceasta ca de o garanție a copilăriei perpetue? De aici, de la „Ecce Eduardus ursus scalis nunc tump-tump-tump occipite gradus pulsante...”, până la hârșitul *optio* care începe să se teamă nu de sfârșitul propriu, ci de sfârșitul cariere militare, nu mai e decât un pas mic:

ai colecționat
onoruri .decorații .titluri
puse cu grijă în sertare măcar
dacă nu în memoria celorlalți

HIC HABITAT FELICITAS

un timp oprit în loc insectă prinsă într-o picătură
de rășină
împietrită
fără tinerețe fără bătrânețe

dintr-un cufăr închis acum mulți ani
răzbate un miros de rană stătută[33]

E finalul care-l paște pe Romulus, cel animat de o perversiune cu totul specială: stoicismul (cum sună, în traducere liberă, un alt vers, din alt poem). Același final în care se află gata instalată bătrânica fără nume din *Odeletă societății de consum* (2018):

se duce la bancă
trece pe lângă un grup de bătrânici & bătrânei
care fluturau portocale strigau ceva
nu înțelege ce că și de o proteză
auditivă are nevoie .s-a trezit în ziar
într-o poză cu protestatarii fără dinți
care votează ciuma roșie
dă peste niște tineri frumoși & liberi
care rezistă.buni și ăștia își zice
se duce la bancă să depună bani
să-i plătească pe protestatari

ea și cu soros[34]

Inclusiv erotica este, la Bucur, dependentă de acest du-te-vino al prolepselor și analepselor. Am amintit deja cazul *Translation Workshop*, cu *coda* lui mult ulterioară. Nu e singurul. Toate decepțiile amoroase, toate despărțirile, toate momentele de speranță contrariată (ca în *Examenul*) din volumele anilor ’80, ’90 și 2000 se coagulează, în *Odeletă societății de consum*, într-o variațiune retrospectivă „pe o temă de romulus bucur”:

demult în 1980 tot în septembrie
(nu mai țin minte data cred că după 20)
mă pregăteam să plec la București am sunat-o

(altă iubită firește) să i spun că vin .mi-a spus
că se mărită ..m-am așezat în semi lotus
(nici atunci nici acum nu eram în stare
să stau în lotus) .mi-am recitat mantra favorită
după
vreo jumătate de oră mă simțeam ca și cum
povestea i s-ar fi întâmplat altcuiva care tocmai
mi-a
povestit-o la București mi-am văzut de treabă
am citit la cenaclu m-a lăudat manolescu am
sunat-o
de pe aeroport înainte de îmbarcare[35]

Câteva versuri mai jos, concluzia cade ca un firesc „va urma" în marea narațiune reticulară pe care o asamblează cărțile lui Romulus Bucur: „am să mai scriu poezii". Un citat, de fapt, din Rolf Bossert, pe care protagonistul (indiferent de identitatea sub care se camuflează el) continuă să-l asume. Tot despre asumare, de data aceasta a scenariilor existențiale, e vorba și în alte poeme sub coaja cărora se simte prezența modelului literar. De exemplu, într-un *cântecel* din 2009 care rescrie explicit un cunoscut sonet al lui Eminescu, *Afară-i toamnă*, schimbând doar regia, recuzita și, în final, fonturile. Interiorul victorian e înlocuit de proteicul și amnioticul computer, basmul zânei Dochii capătă consistență textuală de SMS, ceața devine un bruiaj muzical, iar apariția iubitei leapădă tot lestul coregrafic:

stai în fața calculatorului
e ajun de crăciun deschizi
e-mailul
te gândești că ești
în budă
când găsești într-un mesaj
«credință, adică răbdare, încredere și perseverență»
– ți-ai mai citat prietenii în poezii –
gura ți se destinde într-un zâmbet ochii
îți lăcrimează
brusc îți revine buna dispoziție ai
undeva pe ecran în încăpere nu contează
destul că e în preajmă
un dj nebun ce freacă un disc
(știi foarte bine că genul ăsta de discuri
nu se mai fabrică)
repetând obsedant o frântură de cântecel
a little bit of monica
a little bit of monica
a little bit of monica
și ea ar putea deveni dintr-o dată
extrem de reală[36]

S-ar putea exclama, cu vorba unui alt personaj, secundar, desigur, de aici: „livresc mai e cotidianu' ăsta". Nu atât de livresc, totuși, pe cât se dovedește a fi poemul *față în față* (din *Dragoste & Bravură*), altminteri una dintre cele mai senzuale piese *all time* ale lui Bucur. Voit prozaizant, acesta reconstituie, în paragrafe, o pasională poveste de dragoste, trăită, așa-zicând, la joasă înălțime. La un moment dat, discursul încorporează un fragment din notele zilnice ale femeii, care debutează așa:

> pagină de jurnal – „cunoscut azi romi b. extrem de antipatic" hai să-ți arăt ce am scris cu ani în urmă despre tine în jurnal. a fost aseară pe la mine. a încercat, dar i-am rezistat. a fost ca în *Ispitele părintelui Evtichie*. cu alte cuvinte ți-ai păstrat fecioria? poți să-i spui și așa. ne-au dus odată la control ginecologic pe toate profesoare și eleve să vadă dacă nu suntem careva din noi gravide. Bărbat sau femeie? femeie. și cum a reacționat când a văzut că erai fată mare? a început să râdă isteric
>
> și continuă cu
>
> pană de curent. îi bate la ușă. ea iese cu părul ud, în halat de baie. se iubesc în vană, apoi ca în reprezentările lui shiva și shakti. ce ai zice dacă ți-aș face un copil? nu știu tu decizi dacă îl vrei.
>
> și cu
>
> scrisesem pe la douăzeci de ani cu un orgoliu ce acum îmi pare ridicol «copilul nostru poemul / își cere zgomotos nașterea»; ar trebui cumva să-mi pese de o posibilă situare în descendența lui cărtărescu? – e vorba de un topos destul de răspândit

Lăsând la o parte trimiterile de suprafață (Voiculescu, Cărtărescu, altundeva *Biblia de la București* și *Noul Testament de la Bălgrad*), amatorii de rarități biografice de secol al nouăsprezecelea vor recunoaște în prima replică din micul roman sentimental schițat de Romulus Bucur, ceva din temperatura și chiar din formularea reacției lui Iacob Negruzzi după prima întâlnire (în ianuarie 1864) cu cel alături de care avea să fondeze Junimea:

> Cu câteva zile înaintea concursului, a sosit Maiorescu, rectorul Universității, de la Berlin. M-am grăbit să mă prezint. Nu mi-a făcut o impresie prea bună. Seamănă cu un șarlatan înfumurat[37]

Mai puțin recognoscibilă e posibila origine a celuilalt racord tematic, și ea *ottocentistă*, și ea legată de autorul *Criticelor*. E vorba, de data aceasta, de o însemnare a lui Maiorescu însuși, care evocă o scenă suprem caraghioasă trăită de el în aprilie 1881. Suprarealismul întâmplării (care ar merita antologată alături de butadele lui Dali) e cu atât mai acut cu cât

ea îl are în centru pe unul dintre protagoniștii cei mai șifonați ai *Beției de cuvinte*:

> Luni, 6 aprilie. Dineul lui Alecsandri (premiat cu Năsturel-Herescu, 12.000 franci) la *Hotel Boulevard*, numai 8: el, Ion Ghica, Sion, Odobescu, Alexandru Papadopol-Calimah, I. Negruzzi, Urechia și eu. – La sfârșit, convorbire despre răsturnarea lui Cuza la 11 / 23 februarie 1866. De aflat vești despre aceasta de la generalul Florescu, de la A. Beldiman și de la (mincinosul) Papadopol. Toast al lui Urechia în cinstea mea (zice că e așa amorezat de mine, în ciuda opoziției mele, încât, dacă ar fi femeie, ar fi rămas de mult gravidă cu mine)[38]

Dacă asemenea *clinamina* eminesciene sunt monedă curentă sau, în orice caz, solvabilă a poeziei optzeciste, recursul la literatura de colportaj intim reprezintă o noutate. Înaintea altora din generația lui, Bucur colecționează fapte anodine și rumori pasagere, dezinteresându-se de calitățile pur formale și readucând la viață pasaje trecute sub tăcere. Lucrul se vede, de altminteri, și rețeta cronicilor sale: nu o dată, în *Glose*, cărțile sunt sancționate (cordial, dar sancționate) pentru deficitul de precizie al relatărilor sau pentru lipsa de veracitate a demonstrațiilor, problema talentului punându-se doar arareori.

Măsurată „pe traseu", prin intervenții publicistice ocazionale, poezia lui Romulus Bucur a putut părea când caligrafică și imatură, când reportericesc-alertă, când, destul de romantic și de nemodulat, o expresie directă a sentimentului. S-a spus despre ea că ar fi o educație sentimentală *sui generis* și că ar conține lecții gratuite de modestie. Unii comentatori i-au radiografiat stilul, găsindu-l descărnat și agonic. Pentru alții el a rămas o pată albă în istoria literaturii recente. La 35 de ani de la debutul individual al autorului și la 37 de la cel în echipă, din *Cinci*, aceste rapoarte de etapă nu mai spun mare lucru[39] despre o operă care a crescut de una singură, discret și compact. Astfel încât dosarul de receptare are, astăzi, plasticitatea și farmecul bestiariilor medievale: ilustrează mai degrabă credințele unei epoci decât anatomia și fiziologia ființelor pe care își propune să le descrie.

Note:

1. *Vide*, în acest sens, Bogdan-Alexandru Stănescu, „Imnuri întoarcerilor neglorioase", în *Observator cultural* nr. 786, 21 august 2015.
2. O singură mențiune academică (într-o teză de doctorat susținută în 2017, la Brașov, de Senida-Denissa Miricescu, *Influențe ale poeziei americane asupra optzecismului poetic*, sub îndrumarea lui Virgil Podoabă) și o singură recenzie în presa culturală (Cosmin Ciotloș, „Cum vorbim despre poezie", în *Dilema veche* nr. 762, 27 septembrie - 3 octombrie 2018).
3. Romulus Bucur, *Opus Caementicium. (Micro)eseuri despre influența poetică*, Editura Universității Transilvania din Brașov, 2015.
4. Svetlana Cârstean, „N-am fost niciodată un bard județean", interviu cu Romulus Bucur, în *Observator cultural* nr. 97-98, 01 ianuarie 2002.
5. Romulus Bucur, *Opus Caementicium*, p. 46.
6. Ion Bogdan Lefter, *Flashback 1985: începuturile „noii poezii"*, Pitești, Paralela 45, 2005, p. 177.
7. *Vide* Al. Cistelecan, *Top ten. Recenzii rapide*, Cluj, Dacia, 2000, p. 27.
8. Romulus Bucur, *O seamă de personaje secundare*, București, Tracus Arte, 2009, p. 80.
9. Romulus Bucur, *Greutatea cernelii pe hârtie*, București, Albatros, 1984, p. 26.
10. Romulus Bucur, *Opus Caementicium*, p. 31.
11. *Ibidem*, p. 24.
12. *Ibidem*, p. 25.
13. Romulus Bucur, „Poemul săptămânii", în *România literară* nr. 29, 6-10 august 2010.
14. E vorba, desigur, de numeroasele artificii vizuale de tip caligramatic sau *jack-in-the-box* tipografic pe care Bucur le strecoară mai cu seamă în *Cântecel*$_{(2)}$. Li se adaugă participarea poetului la experimentele *video art* ale grupului Kinema Ikon, un poem al său, *Nu trageți în pianist*, fiind subiect și obiect totodată al unui film conceptual de la mijlocul anilor '80.
15. Al. Cistelecan, „De la lehamite la galanterie", postfață la Romulus Bucur, *Poeme alese (1975-2005)*, Brașov, Aula, 2008, p. 115,
16. *Vide* Mircea Scarlat, *Istoria poeziei românești*, vol. II, București, Minerva 1984, pp. 38-53 și Paul Cornea, „Mihai Eminescu. Lada cu manuscrise", în Lucian Chișu (coord.), *Alte noi rotonde 13 (VI)*, București, Editura Muzeului Literaturii Române, 2008, pp. 44-50.
17. Romulus Bucur, *Arta războiului*, p. 39.
18. Romulus Bucur, *Opera poetică*, prefață de Emanuela Ilie, București, Cartea Românească, 2017, pp. 222-223.
19. John Berryman, *The Dream Songs*, New York, Farrar, Straus & Giroux, 1986, p. 243.
20. Romulus Bucur, *Arta războiului*, p. 37.
21. Sau chiar mai devreme: în 1981, Ion Stratan îi dedica colegului de cenaclu un poem intitulat *Soldat în Atlantida*: „vulturul de mare se-aplecase / prea mult deasupra mea // am ridicat-o / și-am pus-o pe umăr // lemnul patului / a înflorit cu un geamăt // aici vor înota pești verzi / peste claviculele în X / peste picioarele în X / peste acest plasture pe sănătosul / obraz al civilizației" (Ion Stratan, *Ieșirea din apă*, București, Cartea Românească, 1981, p. 57).
22. Romulus Bucur, *Literatură, viață*, București, Cartea Românească, 1989, p. 24
23. Romulus Bucur, *Opera poetică*, ed. cit., p. 20.
24. Daniel Pișcu, *Cel mai mare roman al tuturor timpurilor*,

Brașov, Aula, 2002, p. 48.
25. Romulus Bucur, *Arta războiului*, ed. cit., p. 26.
26. *Vide Adio. La Axiopolis*, în *Literatură, viață*, ed. cit., p. 30.
27. Romulus Bucur, *O seamă de personaje secundare*, ed. cit., p. 68.
28. Atât de incomod încât unul dintre cei vizați acolo păstrează încă inexplicabile resentimente postume față de autorul volumului în cauză: „N-am să-mi explic niciodată influența și prestigiul de maestru al unui poet altminteri mediocru, un fel de «oracol din Brașov». Am scris despre primele lui două cărți de poezii, ce promiteau o evoluție demnă de respect. N-a confirmat. În schimb, imediat după 1990, s-a cantonat în postura arogantă de atotștiutor, spurcând, în stilul epigramatic al pamfletelor latine, pe toți reprezentanții importanți ai literaturii și culturii române" (Mircea Mihăieș, „O răfuială prostească", în *România literară* nr. 44, 18 octombrie 2019).
29. Alexandru Mușina, *Scrisorile unui geniu balnear. Epistolarul de la Olănești II*, Brașov, Aula, 2007.
30. *Ibidem*, pp. 213-214.
31. Romulus Bucur, *Glose*, București, Tracus Arte, 2017, pp. 27-28.
32. Romulus Bucur, *Literatură, viață*, ed. cit. p. 42.
33. Romulus Bucur, *Arta războiului*, ed. cit. p. 34.
34. Romulus Bucur, *Odeletă societății de consum*, București, Tracus Arte, 2018, pp. 67-68.
35. *Ibidem*, pp. 57-58.
36. Romulus Bucur, *O seamă de personaje secundare*, ed. cit., p. 9.
37. Iacob Negruzzi, *Jurnal*, ediție necenzurată, traducere din limba germană de Horst Fassel, note de Dan Mănucă și Horst Fassel, prefață de Dan Mănucă, Editura Muzeelor Literare, Iași, 2014, pp. 296-299. Probabil că textul i-a fost cunoscut lui Romulus Bucur prin intermediul ediției incomplete, apărute la Dacia în 1980.
38. Titu Maiorescu, *Opere. I. Jurnal. Volumul I: 1855-1882*, ediție critică coordonată de Bogdan Mihai Dascălu, text stabilit, traducere, notă asupra ediției, note, glosar și indici de Ana-Maria Dascălu și Bogdan Mihai Dascălu, tabel cronologic de Tiberiu Avramescu, prefață de Eugen Simion, București, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2013, p. 464.
39. De aceea am și preferat ca, în acest rezumat final, să recurg la parafrază în locul ghilimelelor. Altminteri, medalionul colează liber pasaje din Nicolae Manolescu (*România literară* nr. 49. 1984), Eugen Simion (*Scriitori români de azi*. *IV*, București, Cartea Românească, 1989, pp. 551-554), Gheorghe Perian (*Scriitori români postmoderni*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1996, pp. 140-142), Radu G. Țeposu (*Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*, ediția a treia, București, Cartea Românească, 2006, pp. 167-168), Ion Pop (*Viață și texte*, Cluj-Napoca, Dacia, 2001, pp. 240-241), Mircea Cărtărescu („Concepte și sentimente", *Amfiteatru*, XVII, nr. 11, noiembrie 1982) și, în sfârșit, Eugen Negrici, în a cărui ediție definitivă din *Literatura română sub comunism* (Iași, Polirom, 2019), Romulus Bucur nu există.

Bibliography

Berryman, John, *The Dream Songs*, New York, Farrar, Straus & Giroux, 1986

Bucur, Romulus, „N-am fost niciodată un bard județean", interviu acordat Svetlanei Cârstean, în *Observator cultural* nr. 97-98, 01 ianuarie 2002

Bucur, Romulus, „Poemul săptămânii", în *România literară* nr. 29, 6-10 august 2010

Bucur, Romulus, *Arta războiului*, București, Tracus Arte, 2015

Bucur, Romulus, *Glose*, București, Tracus Arte, 2017

Bucur, Romulus, *Greutatea cernelii pe hârtie*, București, Albatros, 1984

Bucur, Romulus, *Literatură, viață*, București, Cartea Românească, 1989

Bucur, Romulus, *O seamă de personaje secundare*, București, Tracus Arte, 2009

Bucur, Romulus, *Odeletă societății de consum*, București, Tracus Arte, 2018

Bucur, Romulus, *Opera poetică*, prefață de Emanuela Ilie, București, Cartea Românească, 2017

Bucur, Romulus, *Opus Caementicium. (Micro) eseuri despre influența poetică*, Editura Universității Transilvania din Brașov, 2015

Bucur, Romulus, *Poeme alese (1975-2005)*, postfață de Al. Cistelecan, Brașov, Aula, 2008

Cărtărescu, Mircea, „Concepte și sentimente", *Amfiteatru*, XVII, nr. 11, noiembrie 1982

Chișu, Lucian (coord.), *Alte noi rotonde 13 (VI)*, București, Editura Muzeului Literaturii Române, 2008

Ciotloș, Cosmin, „Cum vorbim despre poezie", în *Dilema veche* nr. 762, 27 septembrie - 3 octombrie 2018

Cistelecan, Al., *Top ten. Recenzii rapide*, Cluj, Dacia, 2000

Lefter, Ion Bogdan, *Flashback 1985: începuturile „noii poezii"*, Pitești, Paralela 45, 2005

Maiorescu, Titu, *Opere. I. Jurnal. Volumul I: 1855-1882*, ediție critică coordonată de Bogdan Mihai Dascălu, text stabilit, traducere, notă asupra ediției, note, glosar și indici de Ana-Maria Dascălu și Bogdan Mihai Dascălu, tabel cronologic de Tiberiu Avramescu, prefață de Eugen Simion, București, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2013

Mihăieș, Mircea, „O răfuială prostească", în *România literară* nr. 44, 18 octombrie 2019

Mușina, Alexandru, *Scrisorile unui geniu balnear. Epistolarul de la Olănești II*, Brașov, Aula, 2007

Negrici, Eugen, *Literatura română sub comunism*,

Iași, Polirom, 2019

Negruzzi, Iacob, *Jurnal*, ediție necenzurată, traducere din limba germană de Horst Fassel, note de Dan Mănucă și Horst Fassel, prefață de Dan Mănucă, Editura Muzeelor Literare, Iași, 2014

Perian, Gheorghe, *Scriitori români postmoderni*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1996

Pișcu, Daniel, *Cel mai mare roman al tuturor timpurilor*, Brașov, Aula, 2002

Pop, Ion, *Viață și texte*, Cluj-Napoca, Dacia, 2001

Scarlat, Mircea, *Istoria poeziei românești*, vol. II, București, Minerva 1984

Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*. *IV*, București, Cartea Românească, 1989

Stănescu, Bogdan-Alexandru, „Imnuri întoarcerilor neglorioase", în *Observator cultural* nr. 786, 21 august 2015

Stratan, Ion, *Ieșirea din apă*, București, Cartea Românească, 1981

Țeposu, Radu G., *Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*, ediția a treia, București, Cartea Românească, 2006

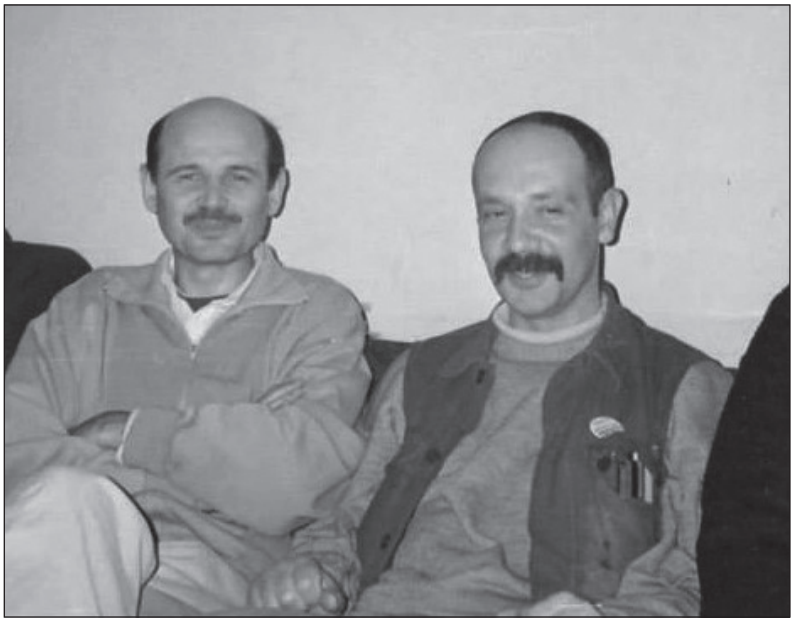
undeva într-un colț / fermecat de pădure / un băiețel și un ursuleț / se joacă încă

și nu pleca poate fac vreo prostie / am arma încărcată

important e faptul că ne spunem / sandu nino mircea

n-ai avut norocul să fii un poet mort tânăr / (şi din această cauză genial)